

PRIRODA KAO INSPIRACIJA ZA TEHNOLOGIJU

dr.sc. ŽELJKA MIKLOŠEVIĆ □ Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za informacijske znanosti, Katedra za muzeologiju

sl.1. Izložba *Priroda i tehnika*, postavljena u Muzeju Slavonije u Osijeku od 25. veljače do 15. svibnja 2022.

U svojoj knjizi *We Have Never Been Modern* Bruno Latour kritizira znanstveni diskurs kojim se naglašava dihotomija između subjekta i objekta odnosno između prirode i kulture te ističe da su to fenomeni koji vrlo često prelaze svoje granice i stvaraju hibridne odnose.¹ Isti tip dihotomije često obilježava i muzejsku djelatnost, što se odražava u muzejskim funkcijama istraživanja i komunikacije pa do zadržavanja isključivo na disciplinarnim temama i problemima. Recentno detektirani paradigmatički obrat u prirodoslovnim muzejima, kao i u prirodoslovlju općenito, podrazumijeva dokidanje enciklopedijskog načela i postavljanje muzejskih prirodnina u društveni kontekst, i to onaj u kojemu se ističe relevantnost prirodnog svijeta za čovjekov život.²

Ova mala izložba nepretencioznog naslova *Priroda i tehnika*, postavljena u Muzeju Slavonije u Osijeku od 25. veljače do 15. svibnja 2022., podržava suvremeni trend u prirodoslovnim muzejima i zbirkama. Međutim, samim postavljanjem tehničkih artefakata u odnos s prirodom dala je i drugi smjer standardnom pristupu istraživanju te vrste građe i na vrlo ilustrativan način pokazala snagu i potencijal poveznica između prirode i tehnologije kao dijela ljudske kulture i važnoga društvenog aspekta.

Autorice izložbe Ksenija Katalinić, viša kustosica i voditeljica Tehničkog odjela i Sanja Vidović, muzejska savjetnica i voditeljica Prirodoslovnog odjela Muzeja Slavonije u Osijeku, odlučile su se pozabaviti danas vrlo aktualnom temom inovativnosti u svijetu tehnologije i o potrebi očuvanja prirode tako što su se oslonile na zbirke svojih odjela i pokazale kako se muzej, bez obzira na starost predmeta, može uvijek pozabaviti bitnim pitanjima suvremenog društva. Kako ističu u uvodnom dijelu izložbenog kataloga, antropocen kao geološko doba koje obilježava čovjekov utjecaj na prirodu, prečesto pokazuje znakove agresivne aktivnosti i odnosa s prirodom koji se zasniva isključivo na iskorištavanju prirodnih resursa za ljudske potrebe. Stoga autorice izložbom postavljaju pitanje kako upozoriti na potrebu promjene tog smjera i shvatiti prirodu kao čovjekovu inspiraciju, kako se ugledati na nju i od nje učiti te joj, u konačnici, vraćati dobrim.³

Bavljenje tim problemima aktualizira se u pravo vrijeme jer je i u sklopu teme Međunarodnog dana muzeja

U potrazi za savršenim skladom ...

2022. godine – *Moć muzeja (The Power of Museum)* naglasak stavljen na ulogu muzeja kao institucije koja može transformirati svijet i naše živote te na ulogu strateških partnera u implementaciji ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.⁴ Stavljanjem u fokus predmeta kojima se prikazuje poveznica prirode s ljudskom aktivnošću i životom, ova izložba daje svoj mali, ali važan doprinos globalnim ciljevima, pa makar samo na komunikacijskoj razini.

Koncept izložbe temelji se na parovima ili skupinama primjeraka građe iz dvaju muzejskih odjela kojima su predstavljene različite vrste odnosa između prirode i tehnologije. Neki od parova predmeta u pravom smislu riječi odražavaju ugledanje tehnologije na prirodu, dok su drugi parovi/skupine predmeta primjer čovjekove dosjetljivosti u kopiranju određenih prirodnih oblika biljnoga ili životinjskog svijeta. Time se demonstrira nadahnuće koje priroda može ponuditi čovjeku za njegova tehnološka rješenja u smislu funkcionalnosti i efikasnosti proizvoda, kao i za njihovu estetizaciju.

Uz već spomenuti uvodni tekst i tematski obrađene parove odnosno skupine prirodoslovnih i tehničkih artefakata, katalog izložbe sadržava kataloške jedinice 92 muzejska predmeta prezentirana na izložbi. Izložba i katalogom čini odmak od žargona disciplina jer se na jednostavan i razumljiv način tekstom interpretira odnos prirodnih pojava i čovjekovih tehnoloških dostignuća iako su teme obrađene u kontekstu citirane stručne i znanstvene literature. Zanimljivosti pojedinih fenomena i pozivu na istraživanje pridonose zaigrani, kreativni naslovi poput *Boja je u strukturi* (odnos strukture boje u

1 Bruno Latour, *We Have Never Been Modern* (Cambridge, MA: Harvard University Press), 1993.

2 Eric Dorfman, „Changing Epistemologies in the Museum: An Evolving Relationship with Nature”, *Museum International* 71(1-2), 2019, 30-37; Henry A. McGhie, „Promoting People’s Connection with Nature Through Natural History Displays”, *Natural History Dioramas – Traditional Exhibits for Current Educational Themes*, ur. A. Scheersoi, S. D. Tunnicliffe (London, Berlin, New York: Springer Nature Switzerland AG, 2019), 149-161.

3 Ksenija Katalinić, Sanja Vidović, *Priroda i tehnika*, katalog izložbe (Osijek: Muzej Slavonije, 2022).

4 ICOM, International Museum Day, The theme – The Power of Museums, <https://imdc.com.museum/international-museum-day-2022/the-theme-the-power-of-museums/> (pristupljeno 1. rujna 2022.).

